

מפת דרכים חברתית

לממשלת ישראל ה-36

N12

קרן רשי
RASHI FOUNDATION

121
* מנוע לשינוי חברתי

ניתוח הצבעות ותגובות
הציבור בפרויקט:

"#לי_זה_משנה"

אוגוסט 2021

שלום רב,

יצאנו לפרויקט בפברואר 2021, בתחושת דחיפות גדולה. טרם הבחירות הרביעיות תוך שנתיים, ושנה אחרי פרוץ משבר הקורונה, היה לנו ברור שלציבור הישראלי יש מה לומר למקבלי ההחלטות. המשימה שלנו הייתה לשמוע את המסרים מהציבור ולאגם אותם. ומתברר שלציבור בישראל יש מסרים לשלטון: הוא מבין לעומק מה קורה סביבו ויודע מה היה רוצה שישתנה במדינה.

יותר מארבעה מיליון גולשי **N12** נכנסו לפרויקט "**#לי_זה_משנה**" ולמעלה מ-80 אלף הצביעו, ויחד הם משרטטים מפת דרכים חברתית ברורה מאוד עבור הממשלה החדשה. המסמך שלפניכם מרכז את התובנות של הציבור, ואנו מקווים כי הסוגיות החשובות שהעלו המשתתפים יטופלו באופן אמיתי ורציני.

עבורנו, כארגוני חברה אזרחית שמודאגים מהפערים הרחבים בישראל, תשמש "מפת הדרכים החברתית" כמצפן וכמדד למעקב אחר הפעילות של הממשלה ושל הכנסת. מפעם לפעם נבקש לבדוק אילו מהנושאים שהעלה הציבור מקודמים על ידי קובעי המדיניות ואילו סוגיות נשארות מאחור.

אנו מקווים שנוכל לדווח על התקדמות משמעותית בכל אחד ואחד מהנושאים שמטרידים את הציבור, כי שיפורים אמיתיים בנושאים האלה יהיו חדשות טובות שהציבור הישראלי כולו כמה אליהן.

מי ייתן ו"מפת הדרכים החברתית" תשרטט לכם, מקבלי ההחלטות, דרך נכונה ומשמעותית ללכת בה.

טלי ניר

**מנכ"לית מייסדת עמותת 121 -
מנוע לשינוי חברתי**

מיכל כהן,

**מנכ"לית קרן רש"י
לצמצום פערים חברתיים**

פרויקט "#לי_זה_משנה"

במהלך מערכת הבחירות לכנסת ה-24, יזמו עמותת 121, קרן רש"י וחדשות N12 פרויקט מיוחד תחת הכותרת **"#לי_זה_משנה"**, בו הגיבו למעלה מ-80 אלף משתתפים על הנושאים החברתיים החשובים להם ומה לדעתם על הממשלה שתיבחר לעשות כדי לקדם אותם.

המשתתפים חיים ביותר מ-1,100 יישובים בכל חלקי הארץ ומייצגים את מגוון הזהויות והקבוצות בחברה הישראלית. **מתשובותיהם ניכרת מעורבות במדיניות הממשלה בתחומים החברתיים-כלכליים ועולה תמונה מפורטת ומקיפה של המדיניות הנדרשת כדי להתמודד עם האתגרים החברתיים בפניהם ניצבת ישראל.**

במסגרת הפרויקט, הגולשים נכנסו לאתר **N12** ובחרו נושא מתוך הסוגיות הבאות: חינוך, פערים חברתיים, תעסוקה, בריאות ואלימות בחברה. בשלב הראשון של הפרויקט ניתן היה לבחור גם בנושא 'פוליטיקה נקייה' - סוגיה שדורגה במקום הראשון בכלל האזורים. המסמך הנוכחי מתמקד בנושאים החברתיים-כלכליים שעלו מהציבור.

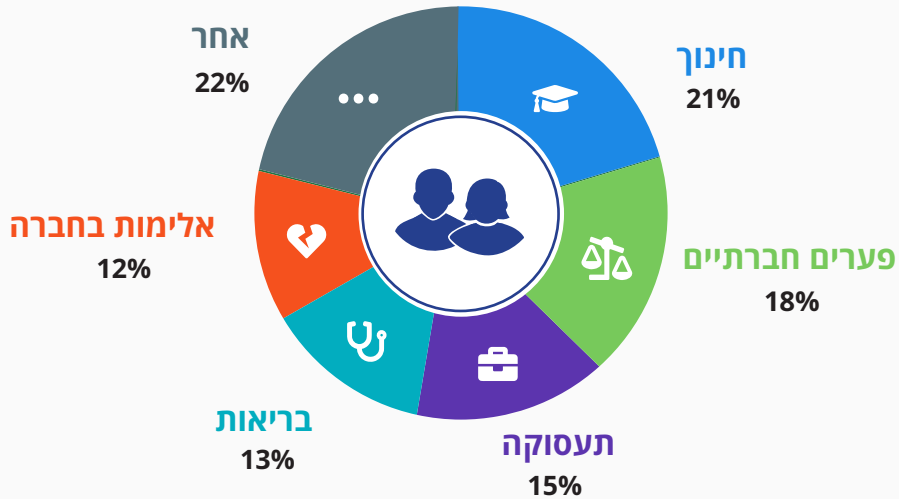
משתתפים רבים לא בחרו באף אחד מהנושאים שהוצעו, אלא סימנו את הקטגוריה "אחר". אולם רק חלק קטן מהם פירטו למה כוונתם. מבין אלה שעשו זאת, בלטו הנושאים הבאים: דת ומדינה; מדיניות כלכלית; סוגיות ביטחוניות-מדיניות; איכות הסביבה ומשבר האקלים; ומערכת המשפט.

אחת התובנות הבולטות שעלו מניתוח הנתונים היא ההסכמה הרחבה על סדר היום הנדרש. בסופו של דבר, ההבדלים בין האזורים והיישובים היו קטנים יחסית, וכך גם המשקל שניתן לנושאים השונים.

מסמך זה מרכז את העמדות והדגשים שעלו מהציבור לגבי כל אחד מהנושאים, שגם קיבלו תוקף על ידי מומחים ואנשי מקצוע, והוא מהווה מתווה ל"מפת דרכים חברתית" לישראל. לאורך המסמך מופיעות תגובות של המשתתפים, שממחישות - במילים שלהם - מה חשוב להם. מאחר שקצרה היריעה, נבחרו האמירות המייצגות ביותר מבין אלפי התגובות.

ריכוז התוצאות במספרים

חלוקה לנושאים:

המצביעים מתגוררים ב:

1,100

ישובים שונים בארץ

הצביעו בפרויקט:

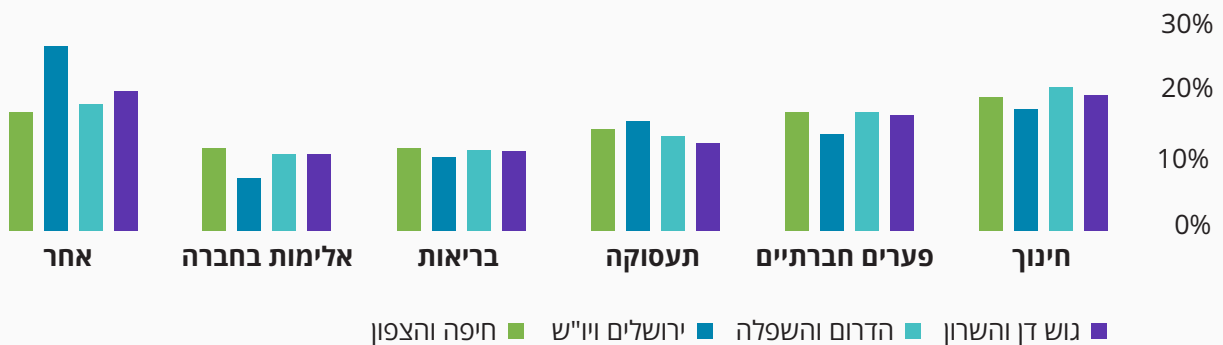

מעל

80,000

א.נשים

השוואות אזריות:

סך הכל הצביעו בנושא:

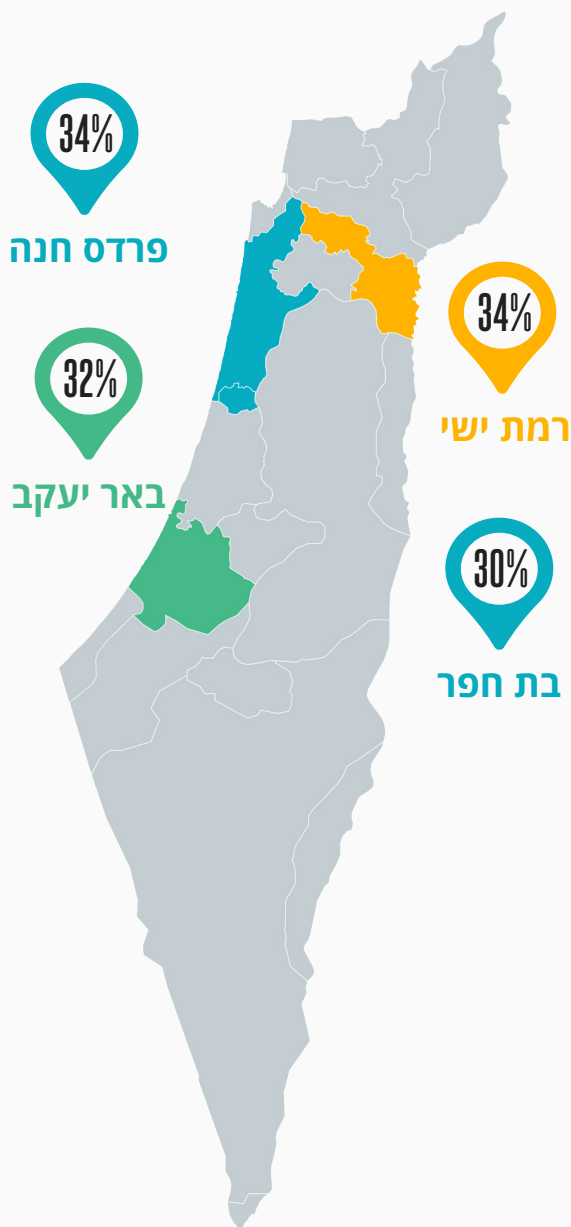
21%

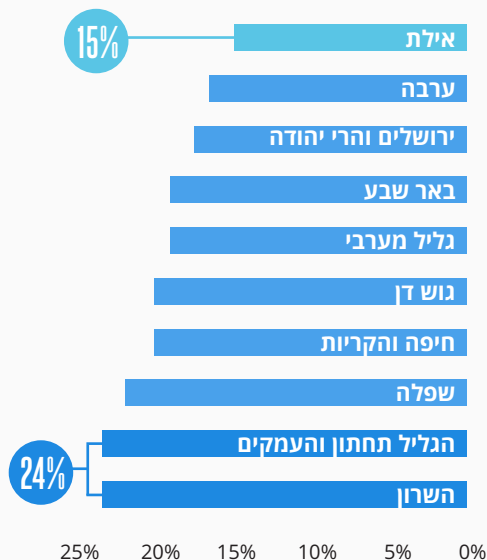
14,952

א.נשים

היישובים שבהם הכי מוטרדים מסוגיית החינוך:

טווח אזורי ההצבעה:

ציטוטים נבחרים:

- מיכל ממודיעין:** "בעיניי חינוך הוא המפתח לעולם טוב יותר - ליושר, להגינות, להוגנות, למעורבות"
- איימי מבצרה (בת 13):** "חשוב לי שילמדו אותנו דברים שימשו אותנו בחיים"
- הילה מאשקלון:** "חינוך שוויוני, מתקדם ומכין לעולם התעסוקה המשתנה"
- מרוואת מראמה:** "מחינוך מגיע הכול, צריך להשקיע בחינוך באופן שווה, לחנך לערכים נכונים"

נושאי החינוך לטיפול הממשלה

חזרה לשגרה וחוסן נפשי

מבחינת הציבור, שיבושי הלימודים החמורים שחלו בתקופת הקורונה מהווים הזדמנות לשינויים, שחלקם כבר בוצעו בשטח. שילוב בין שיטות לימוד פרונטליות לבין למידה טכנולוגית, ולצדן טיפוח מיומנויות נוספות שיחזקו את מסוגלות התלמידים ויאפשרו להם לפרוץ קדימה. מעבר לכך, הגולשים כתבו כי צריך לשנות את סדר העדיפויות של המערכת ולהתמקד יותר בשיקום החוסן הרגשי של התלמידים ופחות בהשלמת חומר הלימודים.

תמר מגבעתיים

"הדגש צריך להיות הפן רגשי של הילדים כרגע ופחות השלמת פערים לימודיים"

מיה מג'וליס (תלמידת כיתה ז')

"המדינה הפקירה את תלמידי כיתות ז' ושכחה אותנו בבית"

התפתחות אישית של כל תלמיד

רבים מאוד מהגולשים הלינו על החומרים שמלמדים במערכת החינוך ועל דרכי הלימוד, ובפרט על התכנים המיושנים שאינם מכינים את התלמידים לחיים. הציבור שם דגש על החינוך במובן הרחב, לא רק על השכלה ורכישת ידע. לשם כך, לא די בבחינה מחדש של תוכניות הלימודים, אלא יש לתקן את המבנה הבסיסי של המערכת. גולשים רבים ציינו שיש לתת למורים חופש ואחריות לחנך בצורה יצירתית ומותאמת לצרכים של תלמידיהם. בנוסף, צריך לשחרר את המערכת כולה מעול המבחנים. הגולשים ציינו גם את העומס האדיר שיוצר ריבוי הבגרויות, המצמצם את כל הלמידה למה שנכלל במבחן. בסופו של דבר, המערכת צריכה להימדד בהתפתחות האישית של כל ילד/ה ונערה/ה, ומבחנים יכולים להעיד רק על חלק קטן מכך.

שקד מירושלים

"חינוך מותאם לכל ילד וילדה, מותאם לתקופה, שנותן מקום לשינוי וחשיבה"

גלעד מיקנעם עלית

"החינוך נשאר בשנות ה-80"

חינוך מלידה

גולשים רבים ציינו את חשיבות ההשקעה בחינוך בגיל הרך, ובפרט בגילי לידה עד שלוש. אין ספק שהכשל הממשלתי בתחום הזה הוא מהחמורים ביותר. על אף שמדובר בשנים הקריטיות ביותר להתפתחות הילד, ההשקעה בחינוך בגילאים הצעירים בישראל היא מהנמוכות בעולם. התקצוב הנמוך מבטא השקפת עולם שלפיה ילדים בגילאים אלה זקוקים לבייביסיטר כדי לפנות את הוריהם לעבודה ולא לטובת חינוך של ממש. התוצאה צפויה: מחסני ילדים, בעומס בלתי נסבל, ועם צוותים שרובם המכריע לא הוכשרו למקצוע ומרוויחים רק מעט יותר משכר המינימום.

מתגובות הגולשים עולה כי הם מצפים לשינוי משמעותי: להצבת תנאי סף גבוהים ולהכשרה של הצוותים החינוכיים, ליחס מספרי נאות בין המחנכות לבין הפעוטות ולמתקנים בטוחים ואיכותיים במסגרות לגיל הרך. כדי שהעלויות הניכרות הנוספות לא יחולו על ההורים, יידרש שינוי בהיקף ובמבנה הסבסוד של שכר הלימוד, הניתן כיום רק לחלק מהמשפחות הזקוקות לכך. יהיה גם צורך בהקמת מנגנון נרחב ואיכותי של פיקוח, ליווי והדרכה, שיאפשר בקרה אמיתית על הנעשה באלפי המסגרות ברחבי ארץ.

חן מירושלים

"חינוך לגילי לידה עד שלוש על ידי אנשי מקצוע, שמבינים בקריטיות הרגשית והקוגניטיבית של הגיל"

דפנה מעתלית

"להעביר את האחריות על הגיל הרך ממשרד הרווחה למשרד החינוך"

שיפור תנאי המורים

המורים, מעמדם ותנאי עבודתם הם המפתח לשינוי מערכת החינוך מבחינת הציבור. על אף השיפור שחל בעשור האחרון, רבים מרגישים שיש עוד הרבה מה לעשות בכל הנוגע לשכר המורים. מורים עדיין מתחילים בשכר נמוך יחסית ובמשרה חלקית, ומגיעים להיקף העסקה מלא ולתנאים טובים רק אחרי שנים רבות במערכת. מצב זה מקשה למשוך אנשים למקצוע, ואכן קיים למשל מחסור ניכר במורים לאנגלית, מתמטיקה ומדעים. הגולשים כתבו כי יש להשקיע את התקציבים הנדרשים ולתקן את שיטת ההעסקה במערכת, כדי להבטיח שהמורים יקבלו שכר ראוי ומשרה מלאה כבר בראשית דרכם. בראייה רחבה יותר, מערכות חינוך מצליחות בעולם עושות זאת באמצעות העלאת יוקרתו של המקצוע. שכר גבוה הוא חלק מהעניין, אבל אינו הדבר היחיד שיש לקדם. יש לשנות את מעמד המורה בהתייחסות החברה אליו ולבסס את מקצועו כפרופסיה שתכלול בין היתר תנאי קבלה מאתגרים, עצמאות ואמון.

יוסי מאלפי מנשה

"טיפול במעמד המורה ושכר הולם יכניסו אנשים ראויים למערכת החינוך הזקוקה לרענון"

עופר מקרית גת

"צריך קודם להודות למורות ולתגמל אותן יותר"

תקצוב דיפרנציאלי

מערכת החינוך אמורה לתת הזדמנות שווה לכל ילד, בלי קשר למשפחה שממנה הוא בא או למקום שבו הוא גדל. רבים מרגישים שזו אינה המציאות כיום. הבעיה היסודית היא חלוקת התקציב. הממשלה אמנם נותנת קצת יותר כסף לכל תלמיד באזורים מוחלשים, אבל התקציב הממשלתי הוא רק חלק מההוצאה על חינוך. לצדו יש גם את החלק של הרשויות המקומיות ותשלומי ההורים. כל אלה גבוהים בהרבה ביישובים חזקים יותר. כתוצאה מכך, ההוצאה לתלמיד גבוהה יותר ככל שהוא בא מבית יותר עשיר, והמערכת מרחיבה את הפערים במקום לצמצמם.

הגולשים כתבו כי כדי לשנות את המצב, הממשלה חייבת להגדיל משמעותית את התקציבים לאזורים המוחלשים. אלה חייבים לעלות ואף לגשר על הפער שנוצר מהתקציבים המקומיים והפרטיים. מעניין לציין, כי הגולשים הזכירו זאת לא רק ביחס למערכת החינוך הפורמלי אלא גם לחינוך הבלתי פורמלי, כמו תנועות וארגוני נוער, מתקני ספורט ותרבות וכדומה.

זמיר מראש הנקרה

"חינוך שווה בכל אזורי הארץ גם לערים ולמועצות העניות"

איגור מבאר שבע

"נדרש חינוך שוויוני בכל אזורי הארץ, לכל שכבות הגיל, חינוך שמספק כלים ומיומנויות"

פערים חברתיים

סך הכל הצביעו בנושא:

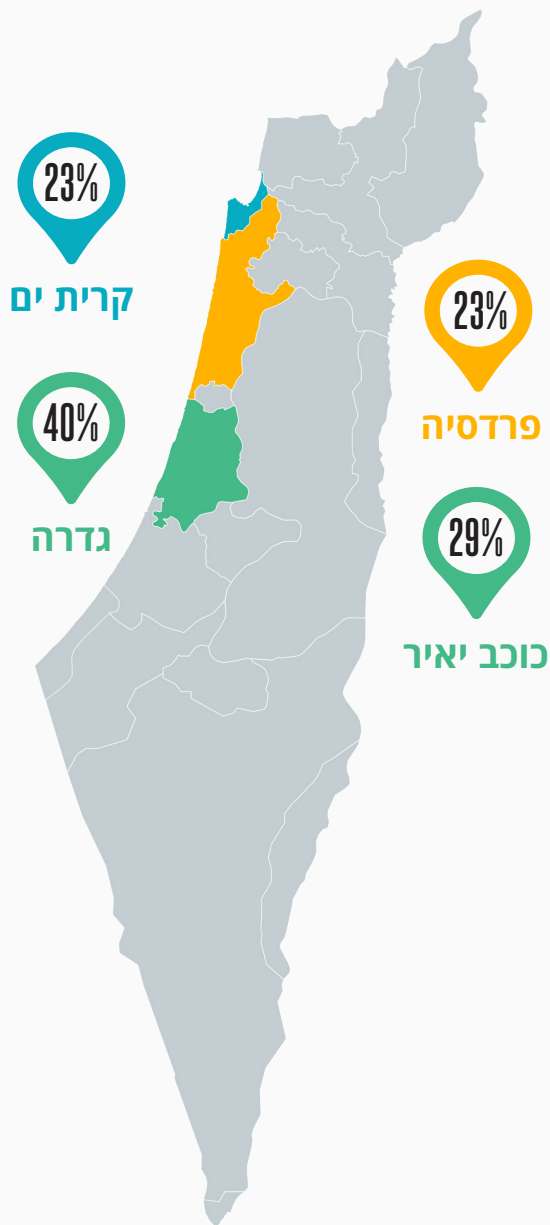
18%

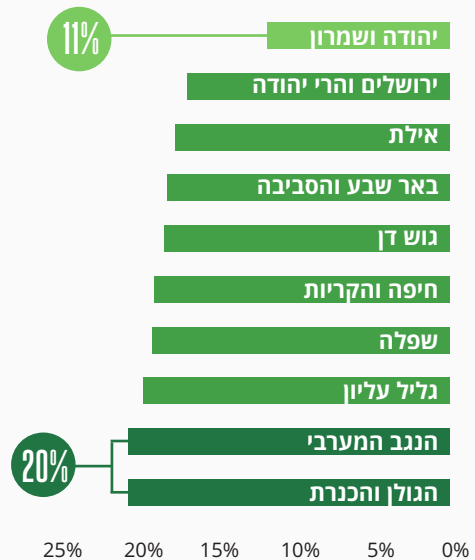
12,673

א.נשים

היישובים שבהם הכי מוטרדים מפערים חברתיים:

טווח אזורי ההצבעה:

ציטוטים נבחרים:

צביקה מחיפה:
"הקייטוב בעם עלול להביא אסון וברצוני להשאיר לילדיי ולנכדיי מקום טוב לחיות בו"

נינה מבאר שבע:
"מה שמפריע לי הוא שיש עשירים ויש עניים. כולם צריכים לחיות בכבוד!!"

אביבית מאשדוד:
"הפערים החברתיים הם האיום הקיומי המרכזי על מדינת ישראל"

גליה מבת ים:
"הפכנו לחברה חסרת סולידריות, שלא דואגת לחלשים, במקום עם אחד התפרקנו לשבטים"

נושאי הפערים החברתיים לטיפול הממשלה

רשת ביטחון חברתית

אחת הסיבות המרכזיות לפערים היא היעדר תמיכה ממשלתית בשעת צורך. בהקשר זה, רבים מהגולשים הזכירו את קצבאות הזקנה והנכות הנמוכות. חוסר ביטחון תזונתי נתפס בעיני הציבור כסימן המובהק ביותר לכישלון המערכת החברתית. כמעט אחת מכל חמש משפחות בישראל אינה יודעת כיצד תשיג את ארוחתה הבאה, וחלקן חוות רעב של ממש. הגולשים כתבו כי יש לדאוג לכך שכל ישראלי יוכל לחיות בכבוד, גם אם הוא ומשפחתו חווים קשיים כלכליים. לשם כך יש להגדיל קצבאות, כמו זקנה, נכות והבטחת הכנסה, כדי להביאן לרמה הדומה לזו שבמדינות מפותחות אחרות.

מאיר מנתניה

"כל העמותות שאוספות מצרכים לנזקקים במיוחד בחגים זה תעודת עניות למדינה"

בתיה מבת ים

"לפחות לתת לנו, הקשישים שמקבלים רק ביטוח לאומי ובלי פנסיה מהעבודה, את המינימום"

חיזוק מערכת הרווחה

משבר הקורונה פגע במיוחד באוכלוסיות שמלכתחילה נאבקו להתקדם בחברה הישראלית. נשים, ובפרט אימהות יחידניות, נפגעו כלכלית ונפשית כשנותרו בבית עם הילדים בתקופות הסגר. הדור הצעיר כולו נותר ללא תמונת עתיד ברורה, אבל במיוחד חסרי עורף משפחתי ובוגרי פנימיות רווחה וכפרי נוער. חלק מהגולשים ציינו כי מערכת הרווחה צריכה לקבל משאבים מוגברים, כדי לוודא שכל ילדה ונערה/ה בסיכון מקבלים מענה לצרכיהם. בהקשר זה, נדרשת חלוקה תקציבית דיפרנציאלית, שתאפשר לרשויות חלשות לקבל משאבים נרחבים יותר לקידום תוכניות רווחה הדורשות מאצינג לתקציבי המדינה.

עוז מחריש

"שמקום המגורים של אדם או השתייכותו לקבוצה חברתית לא יהוו מחסום להצלחה"

תהילה מנתיבות

"איך מביאים את המדינה והחברה למצב שבו הצלחה לא תלויה במאפייני המעמד ממנו באת?"

תשתיות לפריפריה

אחד הפערים העיקריים שמטרידים את הציבור הוא הפער בין הפריפריה למרכז. אחד הפתרונות לכך הוא השקעה בתשתיות שירחיבו את ההזדמנויות לפיתוח כלכלי בפריפריה. גולשים שהתייחסו לכך כללו שלושה סוגי תשתיות: תחבורה – הן לקישור הפריפריה עם המרכז והן לתנועה בתוך יישובי הפריפריה וביניהם; תקשורת – משבר הקורונה המחיש את חומרתו של הפער הדיגיטלי ואת החשיבות של אוריינות דיגיטלית לצד החשיבות של נגישות כלל האוכלוסייה לתשתית אינטרנט מהיר; אזורי תעסוקה – שיאפשרו לאנשים להישאר בפריפריה בלי לוותר על פרנסה הוגנת.

הראל מאל-טל

"שוויון הזדמנויות וצמצום פערים מחייבים גם השקעה בתשתיות פיזיות וטכנולוגיות ואינטרנט"

מירי מאשקלון

"הפתרונות שנדרשים לצמצום פערים עוברים בהשקעה בתשתיות, יצירת מקומות עבודה, ופיתוח והרחבת אפשרויות התעסוקה בפריפריה"

הפסקת האפליה בין רשויות מקומיות

רבים מהגולשים הדגישו את הפערים בשירותים הניתנים על ידי השלטון המקומי. רשויות שמקבלות הכנסות גבוהות יותר מארנונה, כמו תל אביב, יכולות לספק שירותים טובים יותר ולמשוך אוכלוסיות חזקות יותר. כדי למנוע את התרחבות הפערים, הממשלה צריכה להגדיל את מענקי האיזון לרשויות שהכנסותיהן העצמיות נמוכות יותר. יש גם לוודא שחלוקת שטחי השיפוט בין הרשויות וההכנסות מארנונה עליהם יהיו הוגנות וסבירות.

הדס מאשדוד

"שלכל ילד מהפריפריה תהיה הזדמנות שווה לקבלת השכלה כמו שיש לילד במרכז"

אור מנתיבות

"שבנאדם שגר בנתיבות יקבל יחס כמו אדם שחי בתל אביב"

שילוב ערבים וחרדים

הציבור מוטרד במיוחד מאוכלוסיות שנשארות מאחור בחברה הישראלית, ויותר מכל מהציבור החרדי והערבי. בעשור האחרון אמנם חלה התקדמות משמעותית בשיח על שילוב קבוצות אלה, אבל יש עדיין הרבה מה לעשות. גולשים רבים כתבו כי יש להשקיע יותר בתחומים כמו חינוך, תשתיות ותחבורה, ולהבטיח חלוקה שוויונית של תקציבים בהתאם לצרכים ולא לכוח הפוליטי של כל קבוצה. מעבר לכך, רבים ציינו את הצורך להתעמת מול סוגיות רגישות, בעלות משמעות תרבותית, אידיאולוגית ולאומית, כמו שירות אזרחי וחלוקת קרקעות. נראה כי רבים מבינים שבסופו של דבר חילוף האוכלוסייה החרדית והערבית ממלכודת העוני יחייב שיח אמיץ ופתוח והתמודדות עם אפליה ודעות קדומות.

חאלד מסכני

"יצירת שוויון הזדמנות בין יהודים וערבים תסייע בצמצום פערים"

גיא ממודיעין

"אין אף מפלגה שמציגה תוכנית רצינית לשילוב האוכלוסייה החרדית והערבית במדינה"

תעסוקה

סך הכל הצביעו בנושא:

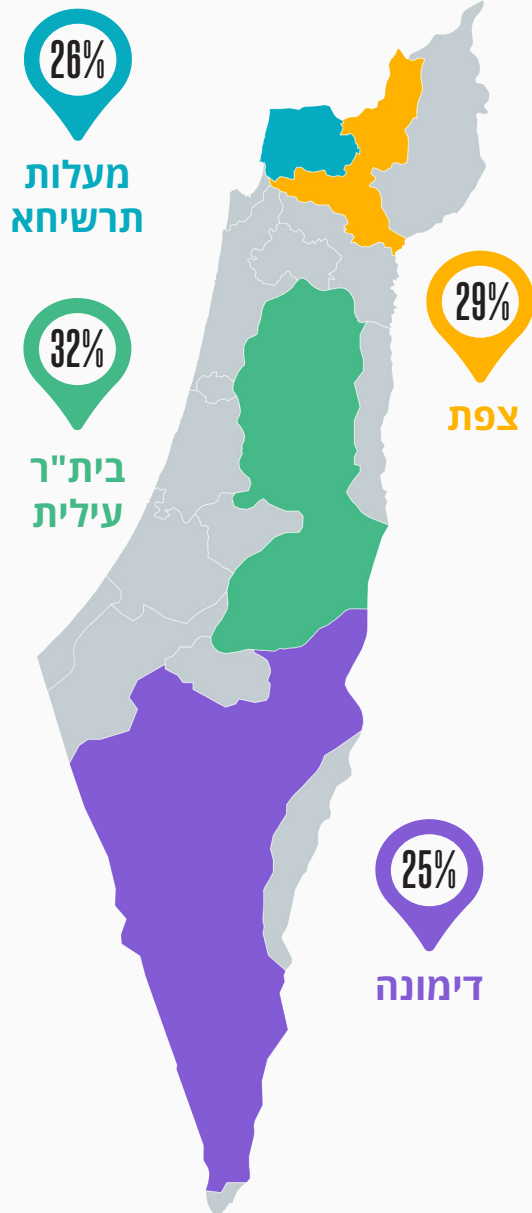
15%

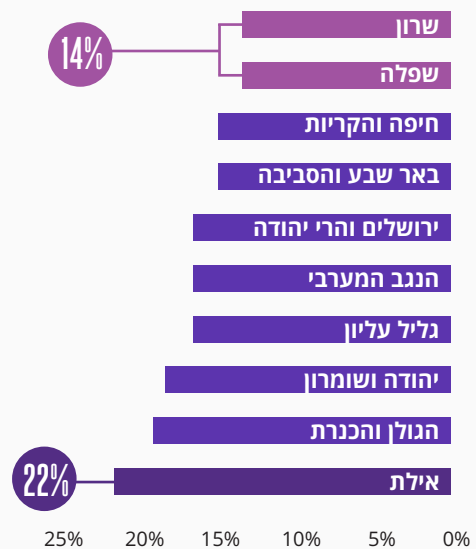
10,527

א.נשים

היישובים שבהם הכי מוטרדים מתעסוקה:

טווח אזורי ההצבעה:

ציטוטים נבחרים:

איריס מרחובות:
"חשוב מאוד לעודד אנשים לחזור לעבוד ולהתפרנס בכבוד גם ללא השכלה"

יעל מגבעת שמואל:
"תעסוקה הולמת במשכורת שאינה מביישת"

יוני מאשקלון:
"לפני הכול, הממשלה צריכה לדאוג לתעסוקה למובטלים"

ניסן מנתניה:
"ברגע שיש תעסוקה יש לנו שקט נפשי לטפל בשאר הדברים"

נושאי התעסוקה לטיפול הממשלה

פיתוח הפריפריה ויצירת מקומות עבודה

רבים מהגולשים הצביעו על קשיי התעסוקה בפריפריה. עוד לפני המשבר, שיעור התעסוקה בדרום היה נמוך ב-20% משיעורו בגוש דן, והשכר בצפון נמוך ברבע מהשכר במרכז. יש צורך לתת מענה להכשרות מקצועיות איכותיות בפריפריה שיפותחו בהתאם לצורכי המעסיקים באזור וחיבורם של המשתתפים לשוק העבודה עם סיום ההכשרה. לצד זאת, וכפי שצוין בנושא הפערים החברתיים, יש לשפר את התשתיות בתחומי התחבורה והתקשורת, להקים אזורי תעשייה ומסחר, לסייע ליזמות, לחזק את יכולתו של השלטון המקומי למשוך עסקים ומעסיקים איכותיים.

בר מדימונה

"אין אופק תעסוקתי לצעירים בפריפריה, ובעיקר אין תעסוקה איכותית"

דודו מקריית שמונה

"אין עבודה בצפון הארץ, שכחו אותנו!"

הכשרות מקצועיות

הרוב המכריע של מובטלי הקורונה הם מפוטרים חסרי השכלה על-תיכונית, וכדי להשתלב מחדש בעבודה הם זקוקים לשדרוג מיומנויות ולמקצוע שיהיה לו ביקוש בשוק העבודה החדש. גולשים רבים הצביעו על הצורך להציע למובטלים הכשרות מקצועיות, ואף הדגישו את החשיבות של עבודה איכותית, עם שכר הולם ומתגמל – כזו שבאה עם מקצוע וידע רלוונטי לשוק העבודה. למרבה הצער, ההשבתה הממושכת בתקופת הקורונה לא נוצלה על מנת לשדרג את המיומנויות והכישורים של העובדים בשכר נמוך. אמנם הוקצה להכשרות תקציב ייעודי נכבד, אך רק חלק קטן ממנו הגיע למי שזקוקים לכך ביותר. הגולשים שבו והצביעו על כך שנדרשת פעולה ממשלתית מסונכרנת ושיטתית כדי להבטיח הכשרות רלוונטיות ואיכותיות לכל מי שזקוק לכך.

אלי מפתח תקווה

"אני מובטל, רוצה ללמוד ולעשות הסבה. בחיים לא ישבתי בבית"

ישראל מבית"ר עילית

"עזרו לחלשים כמוני בסבסוד הסבה מקצועית כדי שאוכל לחזור לעבודה במהרה"

תמריצים למעסיקים

כדי להבטיח יותר משרות במשק, הגולשים הציעו כי הממשלה תעניק למעסיקים פרטיים תמריצים להעסקת עובדים חדשים ולהחזרת עובדים קיימים מחל"ת. מענקים אלה יעודדו אותם לקחת את הסיכון, להמשיך את פעילותם ואף להתרחב גם בשעה שהמשק מצוי ברמה גבוהה של אי-ודאות. זאת, בדגש על אוכלוסיות פגיעות בשוק העבודה, כמו עובדים מבוגרים יותר ותושבי הפריפריה.

גילה מחיפה

"שהמדינה תיתן תמריצים והטבות למעסיקים שיקבלו לעבודה עובדים מבוגרים"

יגאל מניר בני

"מענקים למעסיק על החזרת עובד"

מענה לאוכלוסיות שונות

הגולשים הצביעו על קבוצות הזקוקות לסיוע: צעירים בראשית דרכם בשוק העבודה, עובדים מבוגרים המתמודדים עם אפליה ודעות קדומות, אנשים עם מוגבלויות, ועוד. שיפור מצב התעסוקה בקבוצות כאלה דורש פתרונות התפורים לצרכיהן. כך למשל, צעירים זקוקים במיוחד להכוונה ולייעוץ בבחירת מסלול קריירה. אזרחים ערבים ועולים חדשים זקוקים במקרים רבים ללימודי עברית. אזרחים ותיקים יוכלו לקבל הזדמנויות תעסוקה שוות רק אם ייבחנו מחדש חוקי הפרישה הקיימים. כיום, פועלים בישראל מרכזי תעסוקה המיועדים לאוכלוסיות שונות, אך הם מטפלים רק בחלק קטן מהאנשים שזקוקים לסיוע. הממשלה החדשה, אם תרצה להיענות לקריאה העולה מהציבור, תצטרך להקצות יותר משאבים ולפתח פתרונות שיספקו מענה מקיף לצרכים השונים של אוכלוסיות מגוונות. הדבר דורש אינטגרציה בין משרדי הממשלה לבין השירותים הנחוצים.

איילת מקדימה-צורן

"תמריצים למעסיקים שיקלטו עובדים (מעל גיל 45) שפוטרו בתקופת הקורונה"

שירלי משרות

"לקדם תעסוקה של אוכלוסיות מוחלשות"

דמי אבטלה חכמים

גולשים רבים הביעו חשש מהיום שבו יסתיים תשלום דמי האבטלה. בשיא המשבר, כמעט מחצית מהעובדים שהכנסתם נמוכה (בחמישון התחתון) הוצאו לחל"ת או פוטרו. עובדים אלה, שמלכתחילה הצליחו בדוחק למצוא משרות בשכר נמוך, יתקשו עוד יותר למצוא מקום עבודה חדש. איך ניתן לעזור להם? שיטת החל"ת, שבה אנשים מקבלים דמי אבטלה רק אם אינם עובדים כלל, אמנם מגנה על העובדים מפני עוני אבל אינה נותנת הזדמנויות לצמיחה וליציאה מהמשבר.

הפתרון הנכון לתקופת משבר כלכלי הוא רשת ביטחון חכמה, שמספקת תמיכה כספית למובטלים שלא ניתן להציע להם עבודה לצד מתן הכשרה מקצועית שתסייע לשלב אותם בשוק העבודה, ומן הצד השני שלילת דמי אבטלה למי שמציעים לו עבודה ומסרב לה. כך ניתן להימנע מלהעניש את אלה שאינם יכולים למצוא עבודה, ולעודד אותם ללמוד ולצאת להכשרות. במסגרת זו, ניתן להציע למי שלא מוצאים משרה מלאה, אל א משרה חלקית בלבד, תמיכה כספית משלימה לגובה הכנסתם הקודמת.

יובל מכפר סבא

"ב-1 ביולי יהיו כאן מאות אלפים בלי עבודה ובלי רשת ביטחון אמיתית. תתעוררו!"

דניאלה מחולון

"המשבר לא יעלם ביוני. מה יקרה למי שלא ימצא עד אז עבודה?"

סך הכל הצביעו בנושא:

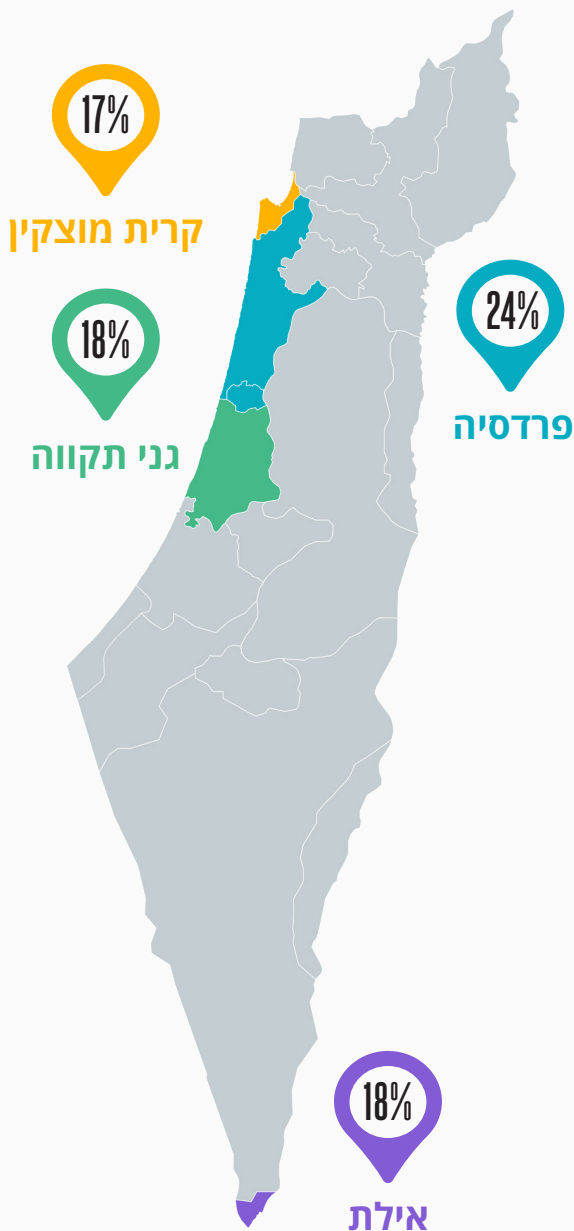
13%

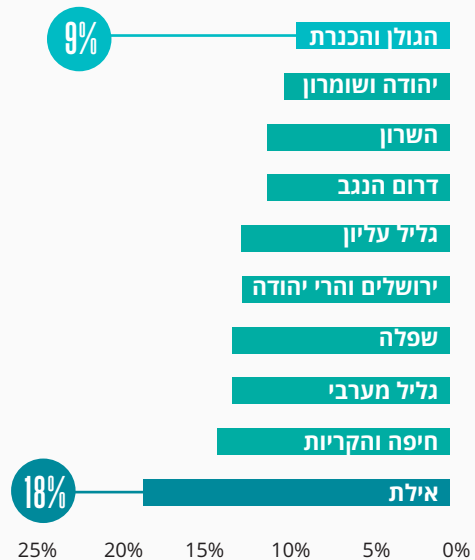
8,954

א.נשים

היישובים שבהם הכי מוטרדים מנושאי הבריאות:

טווח אזורי ההצבעה:

ציטוטים נבחרים:

אילן מאשקלון:
"משבר הקורונה הוכיח שחייבים להשקיע במערכת הבריאות"

אליחי מרמת גן:
"מערכת הבריאות קורסת ללא עזרה של הממשלה"

ויקטור מרחובות:
"לאחר הזנחה רבה, 2020 הזכירה לנו מה הדבר החשוב ביותר להשקיע בו. תודה לרופאים!"

נאדיה מיאנוח-ג'ית:
"בריאות: מי שבריא יכול לייצר, להנהיג, לשנות, לפעול, לחנך, לעבוד, ליזום"

נושאי הבריאות לטיפול הממשלה

תקצוב הקופות ובתי החולים

עבור הגולשים, הקורונה המחישה את חשיבותה של מערכת בריאות ציבורית חזקה. רבים קראו להזרים לה תקציבים נוספים. יש צורך בשינוי נוסחאות התקצוב לקופות החולים ובתי החולים, כדי שיוכלו לספק שירותים ברמה טובה. כיום, כמעט כל המוסדות הללו נמצאים בגירעון כרוני, המכוסה על ידי "תוכניות הבראה" בלתי פוסקות שאינן מאפשרות להם להתמקד במשימתם העיקרית. אם הממשלה החדשה תצליח לתקן את המצב, יהיה בכך חיזוק משמעותי של מערכת הרפואה הציבורית.

כפיר מחדרה

"חייבים לטפל בנושא הבריאות. לתת תקציבים לבתי החולים, לפתוח תקנים לאנשי רפואה"

יואב מיקנעם עילית

"יש צורך דחוף להשקיע במערכת הבריאות ולהקל את העומס על בתי החולים"

הרחבת סל הבריאות

גולשים רבים דרשו להגדיל את תקציב סל הבריאות. כיום, ההשקעה הממשלתית בישראל בתחום הבריאות אינה גבוהה בהשוואה בינלאומית. לעומת זאת, ההוצאות הפרטיות בתחום הן מהגבוהות במדינות המפותחות. ככל שהמערכת הציבורית חסרה משאבים, כך יותר אנשים נאלצים לצרוך שירותי בריאות בתשלום. לפי הגולשים, יש להגדיל באופן ניכר את ההקצאה לסל הבריאות, הכולל תרופות ושירותים רפואיים נוספים. זאת, כדי לעמוד בקצב השינויים הטכנולוגיים ולהבטיח כיסוי מלא של כל השירותים הרפואיים, ללא צורך בכיסוי ביטוחי פרטי.

קטי מפתח תקווה

"סל בריאות הוגן ומלא"

מיכל מחיפה

"הגדלת תקציב סל הבריאות"

קיצור תורים

רבים מהגולשים ציינו כי השירותים שהם זכאים וזקוקים להם אינם נגישים בפועל, כיוון שלא ניתן להשיג תורים תוך זמן סביר. אלה שיש להם, משלמים מכיסם עבור תור פרטי; ואלה שאין להם, נאלצים לחכות. המשתתפים אף הזכירו ספציפית מספר תחומים, כמו קלינאות תקשורת או התפתחות הילד, בהם המצב קשה במיוחד. אחרים ציינו את בעיית המרחק משירותי הבריאות, במיוחד בפריפריה. אם טיפול איכותי ניתן רק או בעיקר באזור המרכז, חלק ניכר מתושבי המדינה נותר ללא פתרון.

חוק ביטוח בריאות ממלכתי מחייב את המדינה לספק את כל השירותים הנכללים בסל הבריאות תוך זמן סביר ובמרחק סביר ממגורי המבוטחים. מאחר שאין הגדרה ברורה מה נחשב זמן ומרחק סבירים, חווים אזרחי ישראל המתנה בלתי סבירה לחלוטין לשירותים רפואיים. שינוי המצב מחייב השקעת משאבים בכוח אדם, בציוד ובתשתיות, כולל הקמת בתי חולים נוספים בדרום ובצפון, כפי שהזכירו מספר גולשים, ותמריצים לרופאים מיומנים שיעבדו באותם אזורים. מעבר לכך, משרד הבריאות צריך לעשות סדר ביחסים שבין קופות החולים, בתי החולים וספקים פרטיים שונים.

מורלי מאניעם

"גם בפריפריה נדרשים רופאים מומחים מעולים בכל התחומים"

יפית מאילת

"לא ייתכן שכמעט לכל רופא מקצועי עלינו לנסוע למרכז"

בריאות הנפש

בריאות הנפש עלתה כסוגיה המטרידה מאוד את הציבור. רבים הצביעו על השלכות המצוקה הנפשית הנובעת מתחושות הבידוד והניתוק שאפיינו את תקופת הקורונה. למרבה הצער, תחום בריאות הנפש הוא החצר האחורית של מערכת הבריאות זה שנים. רבים מהזקוקים לטיפול אינם זכאים לו על פי התנאים הנוקשים הקיימים. אחרים מתקשים להשיג גם את מה שמגיע להם, או מקבלים מענה לטווח קצר בלבד, שאינו עונה על צרכיהם. הרפורמה בבריאות הנפש, שהעבירה את האחריות לנושא לקופות החולים, הביאה לשיפור חלקי ולא מספק. באגודה לזכויות החולה בישראל מדגישים כי "כיום התורים לפסיכותרפיה אורכים כחצי שנה עד שנה, יש מחסור במומחים בפסיכיאטריה למבוגרים, ובעיקר לילדים, ומצב בתי החולים הפסיכיאטריים כבי רע. בהיעדר שירותים מספיקים בקהילה, מתמודדי נפש רבים מגיעים לאשפוזים חוזרים ונשנים".

כדי לחולל את השינוי הנדרש, הגולשים דורשים מהממשלה להקצות תקציבים נוספים לתחום, להרחיב משמעותית את השירותים הניתנים בקהילה (טיפול ושיקום) ולהרחיב את הזכאות במגוון רחב של מצבי קושי ומצוקה. חשוב גם להבין שבריאות הנפש באה לידי ביטוי במגוון תחומי חיים. לכן יש להשקיע גם בפסיכולוגיה תעסוקתית, התפתחותית, חינוכית, רפואית ושיקומית.

עינת ממודיעין

"יש לתקצב מחדש את נושא בריאות הנפש, בעיקר עם ילדים ובני נוער"

יוכי מגבעתיים

"תחום בריאות הנפש המוזנח אמור להיות אחד התחומים החשובים והמטופלים ביותר במדינה"

רפואה מונעת

בצל הקורונה, הגולשים הדגישו כי הבריאות איננה רק עניינו הפרטי של כל אחד מאיתנו, אלא נושא משותף שמחבר בין כלנו. הבעיה היא שבימי שגרה המשאבים המושקעים במניעת מחלות ובאורח חיים בריא הם שבריר ממה שמושקע בטיפול במחלות לאחר שהן פורצות.

כדי להיענות לדרישת הציבור להשקעה ברפואה מונעת, הממשלה החדשה תצטרך לעודד פעילות גופנית ותזונה בריאה, לא רק באמצעות חינוך והסברה אלא גם על ידי הכשרת מרחבים ציבוריים המתאימים לספורט ולהליכה בכלל היישובים. נדרש גם שימוש ברגולציה ובתמריצים כדי להבטיח נגישות לאוכל מזין ובריא במחיר סביר עבור כלל שכבות האוכלוסייה. מבחינת התנהגויות מסוכנות, יש כר נרחב לפעולה. עישון עדיין הינו הרגל נפוץ, שמתחיל לעתים קרובות בגיל צעיר וגורם נזקים כבדים. התוכנית הלאומית בנושא זה הציבה יעדים עד שנת 2020, ועל הממשלה יהיה לקדם תוכנית חדשה לעשור הבא. לצד זאת, יידרש טיפול יסודי גם במגוון התמכרויות אחרות, כולל נגישות מלאה לתהליכי גמילה.

נדב מתל אביב

"בריאות הציבור, קידום בריאות, מניעת עישון"

אפרת מבית שמש

"הסברה וחינוך לחיים בריאים יותר, ואחרי המשבר הנוכחי בניית תוכנית מגירה למצב חירום"

אלימות בחברה

סך הכל הצביעו בנושא:

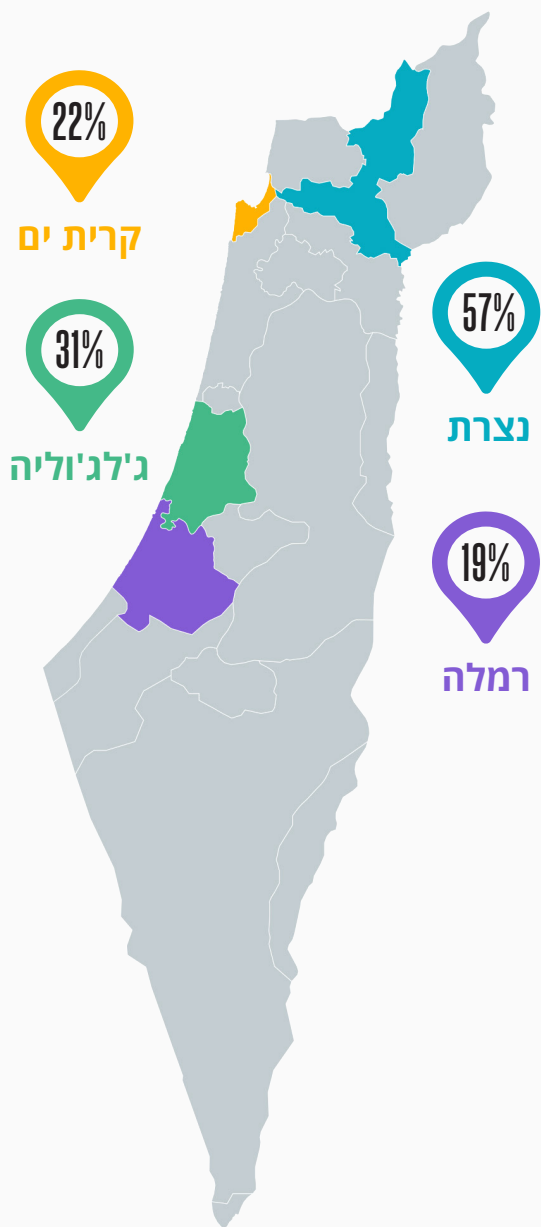
12%

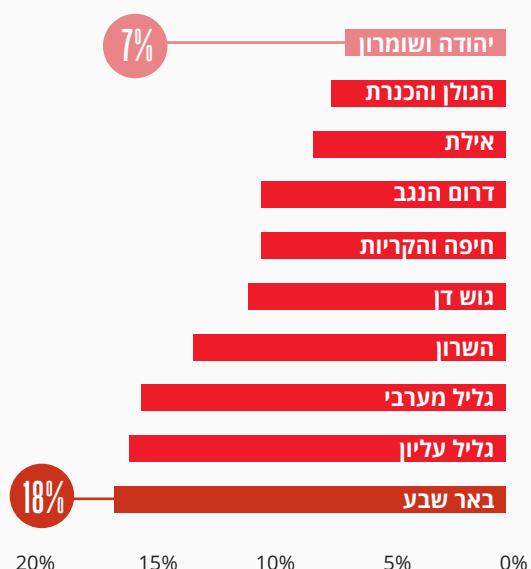
8,533

א.נשים

היישובים שבהם הכי מוטרדים
מאלימות בחברה:

טווח אזורי ההצבעה:

ציטוטים נבחרים:

- נעמה מאריאל:** "הפכנו למדינה אלימה. הכנסת אלימה, המשטרה אלימה, האזרחים אלימים"
- אריאל מבית שמש:** "נמאס לשמוע על מקרי רצח, על אלימות ועל פשיעה, פשוט נמאס!"
- ענת מבית שמש:** "האלימות נמצאת בכל היבט בחיינו, והיא מכרסמת ומשליכה על כל חלקה טובה"
- מיכל מירושלים:** "ליצור חברה ערכית יותר, מכבדת, פחות אלימה בכל המובנים"

נושאי האלימות בחברה לטיפול הממשלה

אלימות נגד נשים

אחת הסוגיות הבולטות שהטרידו את הציבור הייתה האלימות נגד נשים ובמשפחה – מאז פרוץ הקורונה מוקדי הסיוע דיווחו על עלייה של מאות אחוזים בפניות בנושא זה. הסגרים הביאו מאות אלפי ילדים, צעירים ונשים להתגורר בבית מתוח ואלים, והתופעה החמירה ככל שהמצב הכלכלי הידרדר. החדשות הטובות הן שיש תוכנית לאומית, שהוכנה על ידי צוות בינמשרדי ואושרה על ידי הממשלה כבר ב-2017. התוכנית כוללת מגוון רחב של צעדים, כולל תיקון החוק כדי לשפר יכולות אכיפה, מרכזי הגנה וסיוע לנשים, מענים למצבי חירום, מערכי הסברה ומניעה, טיפול ושיקום. החדשות הרעות הן שהתוכנית קיבלה רק שבריר מהתקציבים הנדרשים. מתוך 250 מיליון ש"ח (פחות מאלפית מתקציב המדינה), בשנת 2020 התוכנית קיבלה רק 60 מיליון ש"ח. הגולשים שידרו לממשלה מסר חד-משמעי: צריך לממן את התוכנית במלואה, ובאופן מיידי.

הדר מניר בנים

"תוכנית לאומית למניעת פשעי אלימות נגד נשים והחמרת הענישה"

ליאור מבאר שבע

"אלימות במשפחה, אלימות כלפי נשים. אני כאישה מפחדת. יש צורך בחינוך בנושא!"

אלימות בחברה הערבית

גולשים רבים ציינו כי האלימות בחברה הערבית היא נושא כואב במיוחד. המספרים אכן מזעזעים: בשנת 2020 נרצחו 113 אזרחים ערבים בישראל, והסיכוי שלהם להירצח גבוה פי 8 משל אזרחים יהודים. בדומה לאלימות נגד נשים, החלטות שהתקבלו בעבר דיברו על פתיחת תחנות משטרה ביישובים במגזר הערבי וגיוס שוטרים מוסלמים. בפועל, רק שליש מההיקף המתוכנן יושם בפועל. מעבר לכך, התוכניות אינן מתייחסות למרכיבים קריטיים במאבק נגד אלימות, כמו מצוקת התעסוקה והדיור המזינה את עולם הפשע. הגולשים דרשו מהממשלה לאמץ גישה רחבה ותקציבים הולמים, המתייחסים לכל ההיבטים הללו, ולסוגיות חשובות נוספות כמו השקעה בבני נוער, פיתוח כלכלי וחינוך.

סמיחה ממג'ד אל-כרום

"להרגיש בטוח כשאני הולכת ביישוב"

עדנאן מכפר קרע.

"מיגור הפשיעה במגזר הערבי באמצעות תעסוקה לצעירים הערביים, תוכניות מתאר והיתרי בנייה"

הפסקת השיח האלים

רבים מהגולשים חיברו את האלימות לאווירה רחבה של עימות ושסעים בחברה הישראלית. בתחום זה, הדרישות מהפוליטיקאים צנועות בהחלט. לא נדרשים תקציבים משמעותיים או תוכניות מורכבות. כל מה שהציבור מבקש הוא שנבחרי הציבור, בכנסת ובמשלה, יהוו דוגמה אישית וינהלו שיח מכבד, ענייני, ללא מתקפות וגינוי של קבוצות שלמות בחברה הישראלית.

יהונתן מרחובות

"שהפוליטיקאים יפסיקו להסית נגד חלקים בעם"

לימור מכפר ורדים

"שינוי בשיח הציבורי, אלימות שמתחילה בדיבור, בכתובה ברשת, ועד רצח מכל סוג"

מניעת אלימות

הגולשים דרשו כי הממשלה, שכבר משקיעה לא מעט באכיפה, תקצה משאבים גם למניעה. תקציב המשטרה עומד על 14 מיליארד ש"ח, או קרוב ל-150 ש"ח על כל ילד ומבוגר בישראל. זה לא כולל את תקציב שירות בתי הסוהר, המוציא מדי שנה כמעט רבע מיליון ש"ח על כל אסיר – יותר מההכנסה הממוצעת לנפש בעשירון העליון. לעומת סכומי עתק אלה, תשומת הלב והתקציבים המושקעים במניעת אלימות הינם זניחים. כפי שציינו הגולשים, במקום להתמודד עם האלימות כאשר היא פורצת, עדיף לטפל בסיבות השורש שלה ולמנוע אותה מלכתחילה. רבים מהמבוגרים האלימים היו ילדים ובני נוער שגדלו בתנאים קשים, ללא תמיכה משפחתית מספקת. בשנים האחרונות, אמנם פועלת תוכנית לאומית לצעירים כאלה, הנמצאים בסיכון, אך ניתן לעשות הרבה יותר: הפניית משאבים נוספים למניעת נשירה ולבתי ספר של "הזדמנות שנייה"; השקעה במסגרות חינוך בלתי פורמלי, כמו תנועות וארגוני נוער, במיוחד בפריפריה; הגדלת מספר היועצים החינוכיים בבתי הספר והמשאבים הטיפוליים הזמינים לילדים ובני נוער.

ענבל מבנימינה

"בעיניי, טיפול באלימות דורש קודם כל השקעה בחינוך"

גינת מכפר סבא

"שמשפחות יקבלו טיפול וסיוע לפני הרצח הבא"

ריכוז המלצות הגולשים בפרויקט #לי_זה_משנה

חינוך

- א. התמקדות בחוסן הנפשי של התלמידים.
- ב. קידום ההתפתחות האישית של התלמיד, הקניית מיומנויות למידה ופחות למידה למבחנים.
- ג. השקעה בחינוך איכותי ונגיש לכל הילדים בגילי לידה עד שלוש.
- ד. העלאת מעמד המורים ושכרם בתחילת הקריירה.
- ה. תקצוב דיפרנציאלי של רשויות חזקות מול רשויות מוחלשות.

פערים חברתיים

- א. העלאת קצבאות זקנה, נכות והבטחת הכנסה.
- ב. הגדלת כוח אדם ומשאבים במערכת הרווחה.
- ג. הקמת תשתיות תחבורה, תקשורת ותעסוקה בפריפריה.
- ד. תקציבים מוגדלים לרשויות שהכנסתן מארנונה נמוכה.
- ה. שילוב מלא של הערבים והחרדים בכלכלה ובחברה הישראלית.

תעסוקה

- א. יצירת מקומות עבודה ישירה באמצעות המגזר הציבורי.
- ב. תמריצים בתעסוקה למגזר הפרטי.
- ג. הסבות והכשרות מקצועיות איכותיות ורלוונטיות בהתאם לצורכי שוק העבודה המשתנה.
- ד. פיתוח כלכלי של הפריפריה באמצעות תשתיות, סיוע ליזמות והקמת עסקים.
- ה. מענה תעסוקתי מותאם לאוכלוסיות שונות - עובדים צעירים, מבוגרים, ואנשים עם מוגבלויות.
- ו. דמי אבטלה משולבים בהכשרות מקצועיות שיעודדו יציאה לעבודה.

בריאות

- א. תקצוב יציב ומקיף לקופות ולבתי החולים.
- ב. הרחבת סל הבריאות.
- ג. קביעת זמן ומרחק מקסימליים לתורים רפואיים.
- ד. הרחבת הזכאות לשירותי בריאות הנפש ומתן מענה איכותי יותר למתמודדים.
- ה. עידוד פעילות גופנית ותזונה נכונה, ומאבק בהרגלים הפוגעים בבריאות, כמו עישון.

אלימות בחברה

- א. תקצוב מלא ומיידי לתוכנית שאושרה למאבק באלימות נגד נשים.
- ב. תוכנית מקיפה למאבק באלימות בחברה הערבית, כולל התייחסות לתעסוקה, פיתוח כלכלי וחינוך.
- ג. הפסקת השיח האלים והמתלהם של נבחרי הציבור.
- ד. מניעת אלימות באמצעות הגדלת ההשקעה בחינוך ובטיפול בנוער בסיכון.

לקחו חלק בפרויקט:

ייזום וניהול: טלי ניר, עינב אלפסי קרסנטי ושרית מלר

מנהלת מטעם N12: יעל קישיק

כתיבה: רועי מאור

ייעוץ תקשורת: חמוטל דגני, פרסי צדוק-קוצ'יק-טריואקס, אסטרטגיה תקשורתית בע"מ

דיגיטל: שניר שפר ומיה אפשטיין

עיצוב מפת הדרכים החברתית: מיטל שושן

עיבוד נתונים: מאי יקיר

קרן רש"י

פועלת משנת 1984 לחיזוק החברה הישראלית ולצמצום הפערים החברתיים באמצעות קידום מוביליות חברתית ושוויון הזדמנויות בקרב יחידים וקהילות בפריפריה הגיאוגרפית והחברתית, בדגש על תחומי החינוך והרווחה. הקרן משלבת יזמות חברתית ושיתוף פעולה בין-מגזרי נרחב עם משרדי ממשלה, רשויות מקומיות, גופים פילנתרופיים וחברות במגזר העסקי. כמו כן, הינה ארגון רשת בו שמונה עמותות חברות המתמחות בעולמות תוכן שונים.

rf@rashi.org.il • www.rashi.org.il

עמותת 121 – מנוע לשינוי חברתי

ארגון לא מפלגתי וללא כוונת רווח המתמחה בעבודת מדיניות בתחום החברתי-כלכלי. העמותה עובדת בשותפות עם ארגונים חברתיים ועסקיים, פעילי שטח ואנשי מקצוע ואקדמיה שמייצגים את כל הקבוצות באוכלוסייה, ומפתחת יחד עמם הצעות ממוקדות לשיפורי מדיניות וחקיקה.

info@120plus1.org.il • www.120plus1.org.il